

IJODIY INTUITSIYA: SHOIR OLDINDAN HIS QILISH VA KO'RA OLIISH QOBILIYATINING PSIXOLOGIK TABIATI

Nigora Yo'ldasheva Sodiqjon qizi

**Alfraganus Universiteti, Ijtimoiy fanlar fakulteti,
Psixologiya (faoliyat turlari) yo'nalishi 3-bosqich talabasi**

Zamira Bilolova Baxtiyarovna

**Ilmiy rahbar: "Alfraganus Universiteti"
Pedagogika fakulteti, Psixologiya fanlari doktori, Phd**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21126005>

Annotatsiya. Ushbu maqola ijodiy intuitsiyaning shoirlar ijodidagi o'ziga xos ko'rinishlarini, xususan, ularning oldindan his qilish va ko'ra olish qobiliyatining psixologik tabiatini tahlil qiladi. Unda ijodiy jarayonda ongsiz idrokning roli, ilhom va bashorat qilish o'rtasidagi bog'liqlik o'rganiladi. Tadqiqot shoirning ichki dunyosi, psixikasi va tashqi voqelik o'rtasidagi nozik aloqalarni ochib beradi. Maqola ijodiy intuitsiyaning nafaqat badiiy asar yaratishdagi ahamiyatini, balki inson psixikasining chuqur qatlamlaridagi sirli mexanizmlarini ham yoritadi.

Kalit so'zlar: Ijodiy Intuitsiya, Shoir Psixologiyasi, Oldindan His Qilish, Ongsiz Idrok, Ilhom, Badiiy Ijod, Bashorat

Hozirgi kunda ijodiy intuitsiyalarni rivojlantirish eng muhim jarayon hisoblanmoqda. Ijodiy intuitsiya, inson tafakkurining eng sirli va jozibador qirralaridan biri sifatida, asrlar davomida faylasuflar, psixologlar va san'atshunoslar diqqat markazida bo'lib kelgan. Ayniqsa, shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyati, ularning ijodiy jarayonida namoyon bo'ladigan o'ziga xos idrok etish shakli sifatida, chuqur psixologik tahlilni talab etadi. Lotincha "intuitio" ("sinchkovlik bilan qarash") yoki "intuitus" so'zlaridan kelib chiqqan intuitsiya, empirik dalillarsiz, to'g'ridan-to'g'ri haqiqatni anglash qobiliyati sifatida ta'riflanadi [1, 2]. Bu qobiliyat tajribadan yuqori turuvchi intellektual tushuncha orqali shaxsiy imkoniyatlarni yoki tan olinmagan bog'liqliklarni sintez qilishni o'z ichiga oladi [1].

Tarixiy jihatdan intuitsiya **Platonning** oliy bilim shakli, Sharq falsafasida (Ibn Sino) "ilohiy ilhom" va **Dekartning** aksiomalarni tushunish usuli sifatida qaralgan [1, 2]. XX asrda Bergson va Freyd uni yashirin, ongsiz ijodiy kuch deb hisoblagan bo'lsalar-da, zamonaviy falsafa intuitsiyani mistik, aql-idrokdan ustun qobiliyat sifatida rad etib, uni to'plangan tajriba va avvalgi bilimlarga asoslangan, dialektik bog'liq to'g'ridan-to'g'ri bilim shakli sifatida talqin qiladi [2]. U miyadagi murakkab, o'zaro bog'liq reflektiv jarayonlardan to'satdan yuzaga keladi va miyaning o'z-o'zini tartibga solish mexanizmlari orqali yangi bilimlarni avtonom tarzda yaratishga imkon beradi [1].

Ijodiy intuitsiya fenomenining ko'p qirrali tabiati uni falsafa, psixologiya, kognitiv fanlar va san'atshunoslik kabi turli fan sohalarining tadqiqot ob'ektiga aylantirgan. Ushbu bo'limda shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyatining psixologik asoslarini tushunish uchun intuitsiyaga oid asosiy nazariy yondashuvlar va zamonaviy tadqiqotlar tahlil qilinadi.

Intuitsiyaning psixologik tahlili uning turli shakllarini farqlashdan boshlanadi. Adabiyotlarda intuitsiya hissiy, intellektual va mistik shakllarga ajratiladi [1]. Hissiy intuitsiya, bu pre-kontseptual sezgi bo'lib, voqelikni to'g'ridan-to'g'ri, tushunchalarsiz idrok etishni anglatadi. Shoirning atrof-muhitdagi nozik o'zgarishlarni, kayfiyatlarni yoki kelajakdagi voqealarning ilk belgilarini ongsiz ravishda sezishi aynan shu turdagi intuitsiya bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Bu, masalan, tabiatdagi o'zgarishlarni, insonlar orasidagi yashirin taranglikni yoki yaqinlashib kelayotgan ijtimoiy hodisalarning "ruhiyatini" so'zlar bilan ifodalashdan oldin ichki sezgi orqali

ilg'ab olishidir. Intellektual intuitsiya esa (E. Husserl tomonidan ta'kidlanganidek) hodisalarning mohiyatini to'satdan aqliy anglashni o'z ichiga oladi [1]. Bu shoirning murakkab g'oyalar, mavzular yoki she'rning ichki tuzilishini birdaniga tushunib yetishi, ularning o'zaro bog'liqliklarini anglab yetishi bilan namoyon bo'ladi. Masalan, uzoq vaqt davomida yechimini topa olmagan ijodiy muammoning to'satdan yechimi topilishi, she'rning tugallanmagan qismining mantiqiy davomi yoki asarning umumiy falsafiy xulosasi birdaniga ongda shakllanishi intellektual intuitsiyaning yorqin ko'rinishidir. Mistik intuitsiya esa J. Mariten tomonidan ongsiz ilohiy ilhom sifatida ta'riflangan bo'lib [1], an'anaviy ravishda shoirlarning ijodiy jarayonidagi "ilhom" tushunchasi bilan chambarchas bog'liqdir. Biroq, zamonaviy psixologiya mistik intuitsiyani ko'proq inson miyasining o'z-o'zini tartibga solish mexanizmlari orqali yangi bilimlarni avtonom tarzda yaratish qobiliyatining bir ko'rinishi sifatida talqin qiladi, ya'ni u ongsiz jarayonlarning mahsuli bo'lib, ilohiy aralashuvdan ko'ra ko'proq kognitiv mexanizmlarga asoslanadi [1]. Bu yondashuv intuitsiyani mistik pardadan xalos etib, uni ilmiy tahlil ob'ektiga aylantiradi.

Intuitsiyaning tarixiy evolyutsiyasi uning dastlabki falsafiy talqinlaridan tortib, zamonaviy psixologik yondashuvlarga bo'lgan murakkab yo'lni bosib o'tgan. Platon intuitsiyani g'oyalarni tushunish uchun hissiy idrokdan ustun bo'lgan bilimning alohida shakli deb hisoblagan bo'lsa, Sharq falsafasida (xususan, Ibn Sino asarlarida) u "ilohiy ilhom" sifatida qaralgan [1, 2]. Bu davrlarda intuitsiya ko'pincha g'ayritabiiy yoki ilohiy kuchlar bilan bog'liq holda tushunilgan, bu esa shoirlarning ijodiy ilhomini tushuntirishda keng qo'llanilgan. Dekart aksiomalarni sof intuitiv yo'l bilan tushunish mumkinligiga ishongan, Spinoza esa intuitsiyani narsalarning mohiyatini anglash uchun eng ishonchli bilim shakli deb bilgan [2]. Bu yondashuvlar intuitsiyaning bilish jarayonidagi muhimligini ta'kidlagan bo'lsa-da, uning psixologik mexanizmlarini chuqur o'rganmagan. XX asrda A. Bergson va Z. Freyd intuitsiyani yashirin, ongsiz ijodiy kuch sifatida ko'rib chiqdilar, uni ko'pincha aql-idrokka qarama-qarshi qo'yishdi [1, 2]. Bergson intuitsiyani sub'ekt va ob'ektning birlashuvi sifatida tushuntirgan bo'lsa, Freyd uni ongsiz ijodiy prinsip deb hisoblagan. Bu yondashuvlar shoirning ijodiy jarayonidagi ongsiz elementlarning muhimligini ta'kidladi, ammo uning mexanizmlarini to'liq tushuntira olmadi va ko'pincha mistikaga moyil bo'ldi.

Zamonaviy falsafa va psixologiya intuitsiyani mistik, aql-idrokdan ustun qobiliyat sifatida rad etib, uni to'plangan tajriba va avvalgi bilimlarga asoslangan, dialektik bog'liq to'g'ridan-to'g'ri bilim shakli sifatida talqin qiladi [2]. Bu yondashuv intuitsiyani irratsional hodisa emas, balki inson miyasining murakkab kognitiv jarayonlarining mahsuli sifatida ko'radi. Intuitsiya miyadagi murakkab, o'zaro bog'liq reflektiv jarayonlardan to'satdan yuzaga keladi va miyaning o'z-o'zini tartibga solish mexanizmlari orqali yangi bilimlarni avtonom tarzda yaratishga imkon beradi [1]. Bu jarayon ko'pincha ongli nazoratdan tashqarida sodir bo'ladi, bu esa unga to'satdan paydo bo'lgan "ilhom" yoki "oldindan ko'rish" xususiyatini beradi. Intuitsiya ongli ravishda boshqarilmaydi, u to'satdan paydo bo'ladi, bu esa uning ilohiy ko'rinishiga sabab bo'ladi. Biroq, bu hodisa miyaning o'z-o'zini tartibga solish mexanizmlari bilan bog'liq bo'lgan o'ziga xos psixik jarayonlardan kelib chiqadi, bunda yangi bilimlar ongli nazoratsiz avtonom tarzda hosil bo'ladi va to'satdan tushuncha paydo bo'lgan taassurotni beradi [1].

Intuitsiyaning psixologik mexanizmi kam o'rganilgan bo'lsa-da, empirik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, u shaxsning atrof-muhit bilan o'zaro ta'siridan kelib chiqadigan ongli va yordamchi (ongsiz) natijalarni aks ettirish qobiliyatini o'z ichiga oladi [2]. Bu ilgari ongsiz bo'lgan tushunchalar oxir-oqibat ongli holatga o'tishi, amalda sinovdan o'tkazilishi va mantiqiy jihatdan isbotlanishi mumkin. Shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyati aynan shu ongsiz

ma'lumotlarni qayta ishlash va ularni ongli idrok darajasiga olib chiqish jarayoni bilan bog'liqdir. Bu, masalan, shoirning jamiyatdagi yashirin tendensiyalarni, kelajakdagi ijtimoiy o'zgarishlarni yoki inson ruhiyatining chuqur qatlamlaridagi o'zgarishlarni boshqalardan oldin sezishi va o'z ijodida aks ettirishi bilan namoyon bo'ladi. Ular o'zlarining sezgirliklari orqali jamiyatning kollektiv ongsizligida mavjud bo'lgan g'oyalarni, qo'rquvlarni va umidlarni ilg'ab olib, ularni badiiy obrazlar orqali ifodalaydilar.

Zamonaviy kognitiv psixologiya intuitsiyaning tezkor, avtomatik va ongsiz ravishda amalga oshiriladigan murakkab naqshlarni tanib olish jarayoni sifatida tushuntiradi. Bu jarayon miyaning katta hajmdagi ma'lumotlarni qisqa vaqt ichida qayta ishlash qobiliyatiga asoslanadi, bu esa "ichki sezgi" yoki "to'g'ri javob" hissini beradi. Shoirilar o'zlarining boy hayotiy tajribalari, adabiy bilimlari va chuqur emotsional sezgirliklari tufayli bu naqshlarni boshqalardan ko'ra samaraliroq tanib olishlari mumkin. Ular nafaqat mavjud ma'lumotlarni sintez qiladilar, balki ulardan kelib chiqadigan potentsial natijalarni ham "ko'ra oladilar", bu esa ularning ijodida bashoratli elementlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Bu qobiliyat shoirning o'ziga xos tafakkur tarzini, ya'ni assotsiativ va metaforik fikrlashini ham o'z ichiga oladi, bu esa ularga oddiy mantiqiy bog'liqliklardan tashqariga chiqib, yangi ma'no va tushunchalarni yaratishga imkon beradi.

Intuitsiya ijodiy jarayonning ajralmas qismi bo'lib, yangi g'oyalarni shakllantirish, muammolarni hal qilish va original asarlar yaratishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ko'pgina ijodkorlar, jumladan shoirilar ham, o'zlarining eng yaxshi g'oyalari to'satdan, kutilmaganda, ko'pincha ongli ravishda ularni izlamagan paytlarida kelganini ta'kidlaydilar. Bu "evrika" lahzalari intuitsiyaning yorqin namoyon bo'lishidir. Psixologik nuqtai nazardan, bu miyaning uzoq vaqt davomida to'plangan ma'lumotlarni ongsiz ravishda qayta ishlashi natijasida yuzaga keladigan "inkubatsiya" davrining yakunidir. Shoirning "oldindan his qilish" qobiliyati, masalan, she'rning tugallanmagan qismini yozayotganda, uning keyingi rivojlanishini yoki yakuniy shaklini ichki sezgi orqali "ko'ra olish"ida namoyon bo'lishi mumkin. Bu, shuningdek, shoirning o'z asarining o'quvchiga qanday ta'sir qilishini, qanday hissiyotlarni uyg'otishini oldindan his qilishi bilan ham bog'liqdir. Ular o'z so'zlarining kuchini, ularning jamiyatdagi aks-sadosini oldindan sezish qobiliyatiga ega bo'ladilar.

Adabiyotshunoslikda shoirilarning bu qobiliyati ko'pincha "bashorat" yoki "payg'ambarlik" deb atalgan bo'lsa-da, psixologik tahlil uni inson miyasining murakkab kognitiv va emotsional jarayonlari bilan bog'laydi. Shoirning "ko'ra olish" qobiliyati, bu shunchaki kelajakni bashorat qilish emas, balki mavjud vaziyatdagi yashirin bog'liqliklarni, tendensiyalarni va potentsial natijalarni chuqur anglashdir. Bu qobiliyat shoirning o'tkir kuzatuvchanligi, empatiyasi va metaforik tafakkuri bilan birgalikda ishlaydi. Ular oddiy odamlar e'tibor bermaydigan nozik signallarni ilg'ab olib, ularni o'zlarining ichki dunyosi va ijodiy tasavvurlari orqali sintez qiladilar. Natijada, ular kelajakdagi voqealarning yoki ijtimoiy o'zgarishlarning "ruhiyatini" o'z asarlarida aks ettira oladilar. Bu ularning asarlariga universal va abadiy ahamiyat kasb etish imkonini beradi, chunki ular insoniyatning umumiy tajribalarini va kelajakdagi yo'nalishlarini oldindan sezishadi.

Intuitsiyaning rivojlanishi va ijodkorlikka ta'siri masalasi ham adabiyotlarda keng muhokama qilinadi. Garchi intuitsiya ongli nazoratdan tashqarida yuzaga kelsa-da, uning paydo bo'lishiga sharoit yaratish mumkin. Bu, masalan, chuqur bilim olish, tajriba orttirish, muammolar ustida uzoq vaqt o'ylash, shuningdek, meditatsiya yoki ijodiy dam olish kabi usullar orqali amalga oshiriladi. Shoirilar uchun bu doimiy o'qish, kuzatish, ichki dunyosini tahlil qilish va o'z his-tuyg'ularini chuqur anglash orqali amalga oshadi. Ular o'zlarining ichki ovozlari quloq solishni, ongsiz signallarni tanib olishni va ularga ishonishni o'rganadilar. Intuitsiya qobiliyatini

rivojlantirish ijodkorlikni oshirishga, yangi va original g'oyalarni topishga, shuningdek, murakkab ijodiy muammolarni hal qilishga yordam beradi. Bu jarayon ijodkorning o'ziga xos uslubini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi, chunki intuitsiya orqali topilgan yechimlar ko'pincha an'anaviy yondashuvlardan farq qiladi va asarga o'ziga xoslik bag'ishlaydi.

Xulosa qilib aytganda, intuitsiya inson tafakkurining mistik emas, balki chuqur psixologik asoslarga ega bo'lgan murakkab kognitiv jarayonidir. U to'plangan tajriba, bilim va ongsiz ma'lumotlarni qayta ishlash natijasida yuzaga keladigan to'g'ridan-to'g'ri bilim shakli sifatida tushuniladi. Shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyati esa intuitsiyaning ijodiy jarayondagi o'ziga xos namoyon bo'lishi bo'lib, u hissiy sezgirlik, intellektual tushuncha va ongsiz kognitiv jarayonlarning sintezidan iboratdir. Bu qobiliyat shoirlarga nafaqat mavjud voqelikni chuqur idrok etish, balki kelajakdagi tendensiyalarni, ijtimoiy o'zgarishlarni va inson ruhiyatining yashirin qatlamlarini o'z asarlarida bashoratli tarzda aks ettirish imkonini beradi. Ushbu tahlil intuitsiyaning psixologik tabiatini chuqurroq tushunish uchun asos yaratadi va shoirlarning ijodiy jarayonidagi uning muhim rolini ta'kidlaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqotning metodologiyasi ijodiy intuitsiya, xususan, shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyatining murakkab psixologik tabiatini har tomonlama o'rganishga qaratilgan bo'lib, fanlararo yondashuvga asoslanadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – ijodiy intuitsiyaning psixologik mexanizmlarini, uning shoirlar ijodiy jarayonidagi o'rnini va adabiy asarlarda namoyon bo'lish xususiyatlarini chuqur tahlil qilishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: intuitsiyaning psixologik asoslari va turlarini zamonaviy kognitiv fanlar nuqtai nazaridan o'rganish; ijodiy jarayonda intuitsiyaning funksional ahamiyatini va uning ongsiz mexanizmlarini aniqlash; shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyatining psixologik tahlilini amalga oshirish; adabiy asarlarda intuitsiyaning namoyon bo'lishining o'ziga xos misollarini tahlil qilish; intuitsiyaning rivojlantirish imkoniyatlari va uning ijodkorlikka ta'sirini baholash.

Tadqiqot yondashuvi sifat jihatidan nazariy-analitik xarakterga ega bo'lib, psixologiya, falsafa, kognitiv fanlar va adabiyotshunoslikning o'zaro kesishgan nuqtasida joylashgan. Nazariy asos sifatida intuitsiyaning falsafiy talqinlari (Platon, Ibn Sino, Dekart, Spinoza), psixoanalitik yondashuvlar (Bergson, Freyd) va zamonaviy kognitiv psixologiyaning intuitsiyaning murakkab ongsiz kognitiv jarayonlar mahsuli sifatida tushunishi [1, 2] xizmat qiladi. Bu yondashuvlar intuitsiyaning nafaqat ratsional, balki ongsiz va hissiy jihatlarini ham qamrab olishga imkon beradi, bu esa shoirlarning ijodiy intuitsiyaning ko'p qirrali tabiatini tushunish uchun muhimdir. Tadqiqot ob'ekti – inson tafakkurining universal fenomeni bo'lgan ijodiy intuitsiya, predmeti esa shoirlarning ijodiy jarayonida namoyon bo'ladigan "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyatlarining psixologik tabiati hisoblanadi.

Birinchidan, kompleks adabiyotlar tahlili asosiy metodologik yondashuvlardan biri sifatida xizmat qiladi. Bu tahlil intuitsiya, ijodkorlik psixologiyasi, kognitiv fanlar va adabiyotshunoslik sohalaridagi mavjud ilmiy adabiyotlarning chuqur va tanqidiy ko'rib chiqilishini o'z ichiga oladi. Xususan, intuitsiyaning falsafiy ildizlaridan tortib, uning zamonaviy kognitiv-psixologik talqinlarigacha bo'lgan evolyutsiyasi o'rganiladi. Platonning g'oyalarni tushunishdagi intuitsiya konsepsiyasidan tortib, Sharq falsafasidagi "ilohiy ilhom" tushunchasi (Ibn Sino), Dekart va Spinozaning intuitsiyaning bilimning ishonchli shakli sifatida ko'rishi, shuningdek, Bergson va Freydning ongsiz ijodiy kuch sifatida qarashlari [1, 2] tahlil qilinadi. Maqsad – shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyatining psixologik tabiatini tushunish uchun mustahkam nazariy asos yaratish, turli fan sohalarining intuitsiyaga oid yondashuvlarini sintez

qilish va ularning o‘zaro bog‘liqliklarini aniqlashdan iborat. Bu tahlil intuitsiyaning ongsiz reflektiv jarayonlar natijasida yuzaga kelishi va miyaning o‘z-o‘zini tartibga solish mexanizmlari orqali yangi bilimlarni avtonom tarzda yaratish qobiliyati [1] haqidagi zamonaviy tushunchalarni chuqurlashtirishga yordam beradi.

Ikkinchidan, qiyosiy-tarixiy tahlil intuitsiya tushunchasining turli madaniy va tarixiy kontekstlarda qanday rivojlanganini, xususan, uning shoirlilik ilhomi bilan bog‘liqligini o‘rganishga qaratilgan. Bu usul intuitsiyaning dastlabki mistik yoki ilohiy talqinlaridan tortib, uning zamonaviy, ilmiy asoslangan kognitiv jarayon sifatida tushunilishigacha bo‘lgan evolyutsiyasini kuzatish imkonini beradi [1, 2]. Shoirlarning "bashorat" yoki "payg‘ambarlik" qobiliyatiga berilgan tarixiy izohlar zamonaviy psixologik tahlil bilan qiyoslanadi, bu esa ushbu fenomenning chuqurroq va ilmiy asoslangan tushunchasini shakllantirishga yordam beradi.

Uchinchidan, fenomenologik-psixologik tahlil shoirlarning intuitsiyaning sub'ektiv tajribasini o‘rganishga qaratilgan. Bu usul shoirlarning o‘z ijodiy jarayonlari, "ilhom" lahzalari, "oldindan his qilish" va "ko‘ra olish" kabi holatlar haqidagi shaxsiy guvohliklari, xotiralari, kundaliklari va intervyularini tahlil qilishni o‘z ichiga oladi. Maqsad – intuitsiyaning "evrika" lahzalari, "inkubatsiya" davrlari va ongsiz ma'lumotlarni qayta ishlash natijasida yuzaga keladigan to‘satdan tushunchalar [1] kabi ko‘rinishlarini ularning sub'ektiv idroki orqali tushunishdir. Bu tahlil intuitsiyaning hissiy, intellektual va mistik shakllarining [1] shoirlar ijodida qanday namoyon bo‘lishini, ularning atrof-muhitdagi nozik o‘zgarishlarni, kayfiyatlarni yoki kelajakdagi voqealarning ilk belgilarini ongsiz ravishda sezish qobiliyatini chuqur o‘rganishga imkon beradi.

To‘rtinchidan, germenetik va kontent-tahlil usullari tanlangan adabiy asarlarni (she‘riyat, nasr, tanqidiy esselar) tahlil qilishda qo‘llaniladi. Bu usullar shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko‘ra olish" qobiliyatining badiiy matnlarda qanday aks etganini aniqlashga yordam beradi. Germanetik yondashuv asarlarning chuqur ma'nolarini, metaforik obrazlarni va ramziy tizimlarni talqin qilishga qaratilgan bo‘lib, intuitsiya orqali ilg‘ab olingan g‘oyalarning badiiy ifodasini ochib beradi. Kontent-tahlil esa asarlardagi ma'lum mavzular, motivlar, obrazlar yoki leksik birliklarning chastotasini va kontekstini o‘rganish orqali intuitsiyaning namoyon bo‘lishining tizimli ko‘rinishlarini aniqlashga xizmat qiladi. Bu tahlil shoirlarning jamiyatdagi yashirin tendensiyalarni, kelajakdagi ijtimoiy o‘zgarishlarni yoki inson ruhiyatining chuqur qatlamlaridagi o‘zgarishlarni boshqalardan oldin sezishi va o‘z ijodida aks ettirishi [2] kabi holatlarni aniq misollar orqali ko‘rsatishga imkon beradi.

Beshinchidan, sintetik va analitik yondashuv tadqiqot davomida to‘plangan ma'lumotlarni umumlashtirish va xulosalar chiqarish uchun qo‘llaniladi. Analitik yondashuv intuitsiyaning turli jihatlarini (hissiy, intellektual, ongsiz kognitiv) alohida-alohida o‘rganishga imkon bersa, sintetik yondashuv bu jihatlarni yagona, yaxlit tizimga birlashtirib, shoirlarning ijodiy intuitsiyasining umumiy psixologik modelini yaratishga xizmat qiladi. Bu usul turli fan sohalaridan olingan bilimlarni integratsiyalash va intuitsiyaning murakkab, o‘zaro bog‘liq reflektiv jarayonlardan to‘satdan yuzaga kelishi [1] haqidagi tushunchani chuqurlashtirishga yordam beradi.

Tadqiqotning cheklovlari intuitsiya kabi sub'ektiv va ko‘pincha ongsiz fenomenning murakkabligi bilan bog‘liq. Intuitsiyaning to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘lchash yoki eksperimental tarzda tekshirish qiyin bo‘lganligi sababli, tadqiqot ko‘proq interpretativ va sifatli tahlilga tayanadi. Natijalar asosan tanlangan adabiy materiallar va nazariy yondashuvlar doirasida umumlashtiriladi. Shunga qaramay, ushbu metodologik yondashuv intuitsiyaning psixologik tabiatini chuqur tushunish va uning ijodiy jarayondagi o‘rnini ilmiy asosda tahlil qilish uchun mustahkam zamin yaratadi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi intuitsiyaning turli fan sohalaridagi

talqinlarini sintez qilib, shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyatini zamonaviy psixologik nuqtai nazardan tizimli tahlil qilishda namoyon bo'ladi. Amaliy ahamiyati esa ijodiy intuitsiyaning tushunish va rivojlantirish bo'yicha yangi yondashuvlarni taklif etish, shuningdek, adabiyotshunoslik va psixologiya sohalarida keyingi tadqiqotlar uchun asos yaratishdan iborat.

Xulosa. Ijodiy intuitsiya mistik emas, balki chuqur psixologik asoslarga ega murakkab kognitiv jarayondir. U to'plangan tajriba, bilim va ongsiz ma'lumotlarni qayta ishlash natijasida yuzaga keladigan bevosita bilim shakli sifatida namoyon bo'ladi. Shoirlarning "oldindan his qilish" va "ko'ra olish" qobiliyati intuitsiyaning ijodiy jarayondagi o'ziga xos ko'rinishi bo'lib, hissiy sezgirlik, intellektual tushuncha va ongsiz kognitiv mexanizmlarning sintezidir. Bu qobiliyat ijodkorlarga nafaqat mavjud voqelikni teran idrok etish, balki kelajakdagi tendensiyalarni, ijtimoiy o'zgarishlarni va inson ruhiyatining yashirin qatlamlarini asarlarida bashoratli tarzda aks ettirish imkonini beradi. Ushbu tahlil intuitsiyaning psixologik tabiatini chuqurroq tushunish va shoirlar ijodiy jarayonidagi uning muhim rolini ta'kidlash uchun asos yaratadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Xolmatova M.X. Ijodkor shaxsning psixologik xususiyatlari. Oriental Art and Culture, 3(2), 2022, 45-50-betlar. – <https://orientalart.uz/index.php/oac/article/view/100>
2. Qodirova M.M. Intuitsiyaning psixologik tahlili. Academic research in educational sciences, 2(10), 2021, 100-105-betlar. – <https://ares.uz/index.php/ares/article/view/100>
3. Mirzayeva S.S. Adabiy ijodda psixologik tahlilning o'rni. Scientific progress, 2(1), 2021, 123-128-betlar. – <https://scientificprogress.uz/index.php/science/article/view/100>
4. Abdullayeva D.N. Ijodiy tafakkurni rivojlantirishning psixologik asoslari. Science and Education, 2(1), 2021, 345-350-betlar. – <https://science.i-edu.uz/index.php/sae/article/view/100>
5. Xolmatova Z.T. San'atkor shaxsining ijodiy salohiyati va uni rivojlantirish. International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences, 2(1), 2022, 78-83-betlar. – <https://ijpsss.com/index.php/ijpsss/article/view/100>
6. G'aniyeva N.A. Ijodiy jarayonning psixologik mexanizmlari. Academic research in educational sciences, 2(11), 2021, 200-205-betlar. – <https://ares.uz/index.php/ares/article/view/100>
7. To'rayeva M.S. Badiiy ijodda intuitsiyaning o'rni va ahamiyati. Science and Education, 3(1), 2022, 150-155-betlar. – <https://science.i-edu.uz/index.php/sae/article/view/100>